

Projectformulier ten behoeve van Openbare Instellingen

Dit formulier is ingediend door een openbare instelling. Dit document geeft de doelstellingen op van de gewenste steunmaatregel, de taken toevertrouwt aan het wetenschappelijke team en deze van de overheidsinstelling zelf, gedurende en na het project, de timing en het budget van de wetenschappelijke taken.

Praktische informatie

naam van openbare instelling die het project heeft ingediend: Federale Politie

Naam van het project : Wat is de oplossing om de non-respons (vaste telefoonlijn en weigeringen) te beperken bij een telefonische enquête zoals de Veiligheidsmonitor?

Timing van de wetenschappelijke taken : 12 maanden

Deliverables en valorisatie activiteiten ten laste van de wetenschappelijke ploeg (niet opgenomen in de beschrijvende fiche hieronder):

- *International seminars* (bij het begin van het project, doelstelling: state of the art);
- *rapport* over de manier de gegevens van het project best zouden kunnen lijden tot *international/europees* vergelijking en harmonisatie door de Openbare instelling ; Valorisatie activiteit bij het einde van het project (de ploeg kan een voorstel maken in het indieningsformulier);
- deliverables gevraagd in het onderzoekscontract met Wetenschapsbeleid : *beschrijving van het project* (max. 25 regels in Engels, Duits, Frans en Nederlands) ; *samenvatting van het project* (bij het einde van het project, max. 10 pagina's in Frans, Nederlands, Duits en Engels) ; *en tekst van max. 40 regels* in het Frans, Nederlands en Engels bestemd voor de Nieuwsbrief AGORA ; *tussentijdsrapporten* (max. 2 pagina's, om de 6 maanden voor de financiering van het project); *verslagen voor het begeleidingscomité* (zie hieronder)

Deze activiteiten zijn ten laste van het budget dat toegekend is aan de ploeg.

Verloop van een project:

Het is aan de overheidsinstelling het AGORA-project te beheren. Dit houdt in dat zij moet toezien op het goede verloop van de wetenschappelijke werkzaamheden en van de haar opgelegde taken om het project te laten vorderen. Samen met de ploeg en het Federale Wetenschapsbeleid vormen zij de Technische stuurgroep van het project. Voor elk project is er een Begeleidingscomité. Dit Begeleidingscomité is een klankbord dat de technische stuurgroep in staat moet stellen de grote fases van het project aan een geïnteresseerd publiek kenbaar te maken en er de nuttige input uit te halen. Het Begeleidingscomité zal worden betrokken bij de diverse overwogen initiatieven voor de valorisatie van het eindresultaat. De wetenschappelijke ploeg neemt op zich de documenten voor het comité, de openbare instelling zorgt voor de agenda en de notulen van de vergaderingen.

Datum van het informatiesessie in aanwezigheid van een vertegenwoordiger van de openbare instelling (inschrijving ten minsten een week op voorhand per e-mail – naji@belspo.be . bij gebrek aan interesse heeft de vergadering niet plaats) : 12 januari, zaal 7 van het federale Wetenschapsbeleid, 14.30 u.

Het project

1. Benaming van de instelling

Federale politie
Algemene Directie van de Operationele Ondersteuning
Directie van de nationale gegevensbank

2. Naam van het project

Wat is de oplossing om de non-respons (vaste telefoonlijn en weigeringen) te beperken bij een telefonische enquête zoals de Veiligheidsmonitor?

3. Acroniem

NOTESUMO (Non respons to a telephone survey such as the security monitor)

4. Beschrijving van het project en situering binnen het kader van de instelling.

Wat is de oplossing om de non-respons (vaste telefoonlijn en weigeringen) te beperken bij een telefonische enquête zoals de Veiligheidsmonitor?

Het doel van het onderzoek bestaat erin om het basisgebruik van de Veiligheidsmonitoregegevens zo optimaal mogelijk te benutten, rekening houdend met de mogelijke bias (scheeftrekking van de resultaten) door het belang en de karakteristieken van de non-responsen. Het probleem van de non-respons is een hindernis voor alle grootschalige, kwantitatieve onderzoeken. De meeste onderzoeken die gebaseerd zijn op enquêtes dienen een evenwicht te vinden tussen de afnamemethode (face to face, postenquête, telefonische enquête,...), het budget, de tijdspanne en de participatiegraad (= de representativiteit van de populatie). In het verlengde van het AGORA-project 2005 inzake de optimalisatie van het gebruik van de Veiligheidsmonitor, het ontwikkelen van een mini-monitor en een monitor-plus, is dit onderzoek van groot belang voor alle wetenschappelijke, kwantitatieve grootschalige enquêtes zoals de Veiligheidsmonitor.

De Veiligheidsmonitor is een grootschalige, gestandaardiseerde telefonische bevolkingsenquête. Deze enquête kwam er op vraag van de Minister van Binnenlandse Zaken en wordt gerealiseerd door de Directie van de Nationale Gegevensbank die behoort onder de Algemene Directie van de Operationele Ondersteuning van de Federale Politie. De Veiligheidsmonitor omvat vragen over het onveiligheidsgevoel, het slachtofferschap, melding en aangifte van misdrijven en de tevredenheid inzake het politiefunctioneren. In 2004 werd de Veiligheidsmonitor voor de vijfde keer gehouden op federaal en lokaal niveau (1997, 1998, 2000, 2002, 2004). In 2004 werden meer dan 41.000 personen ondervraagd. De volgende Veiligheidsmonitor zal plaatsvinden tijdens het eerste semester van 2006.

De enquête van de Veiligheidsmonitor, waarvan de zesde afname zal plaatsvinden in 2006, moet zo representatief mogelijk zijn voor alle bevolkingscategorieën. De Veiligheidsmonitor is een belangrijk instrument om de trends te volgen aangaande de mening van de bevolking inzake veiligheid en politie. Bijgevolg moeten we ervoor zorgen dat geen enkele "scheeftrekking" de temporele vergelijkbaarheid van de exploitatie en de analyses van de databank van de veiligheidsmonitor beïnvloedt.

1) Een benadering van de ondervetegenwoordigde bevolkingsgroepen

De steekproefverdeling binnen de databank van de Veiligheidsmonitor werd vergeleken met de werkelijke verdeling van de nationale bevolking naar gelang de leeftijd en het geslacht. Wanneer het gaat om een telefonische enquête zijn de minst vertegenwoordigde categorieën, de jongste klassen, 15-24 jaar en 25-34 jaar, die waarschijnlijk alleen over een GSM beschikken. De hoogste leeftijdscategorieën zijn daarentegen oververtegenwoordigd. De verdeling tussen mannen en vrouwen binnen de steekproef benadert wat dat betreft de werkelijkheid. Deze analyse werd gerealiseerd sinds 1997.

	1997	1998	2000	2002	2004
15-24 jaar	0,67	0,65	0,67	0,60	0,60
25-34 jaar	1,00	0,99	0,86	0,74	0,73
35-49 jaar	1,07	1,09	1,12	1,03	1,04
50-64 jaar	1,13	1,13	1,22	1,25	1,28
65+ jaar	1,03	1,02	0,99	1,21	1,16

Onder- en oververtegenwoordiging binnen de steekproef van de Veiligheidsmonitor (per leeftijdscategorie) in verhouding tot de verdeling van de bevolking in België van 15 jaar en ouder.

Sinds 1997 blijken de jongste leeftijdscategorieën steeds minder goed vertegenwoordigd. Mogelijk erwijze kan daardoor een bias in de resultaten optreden. Bijgevolg is het essentieel de nodige bedenkingen te maken over de impact van deze bias en alternatieve methoden te gebruiken om deze toenemende afwijking in de loop van de tijd te verkleinen.

2) Responsgraad

Anderzijds bestaat de mogelijkheid de responsgraad van de enquête te berekenen op basis van het aantal weigeringen bij aanvang van en tijdens het interview. In 2004 bedroeg de netto responsgraad 66,4%. Rekening houdend met de pogingen waarbij geen contact tot stand kwam (antwoordapparaat, bezette telefoonlijn...) bedroeg de bruto responsgraad 57,1%. Het zou interessant zijn na te gaan of de personen die niet aan de enquête wensen deel te nemen, een specifiek profiel hebben. Het is inderdaad mogelijk dat daardoor bepaalde categorieën van respondenten aan de analyse ontsnappen. Wanneer het profiel van de non-respondenten duidelijk significant afwijkt van het profiel van de respondenten, is het belangrijk de betrouwbaarheidsintervallen te herberekenen rekening houdend met deze afwijking.

Een geografisch verschil manifesteert zich tevens wat de responsgraad betreft. De provincies Namen, Luxemburg en Waals-Brabant hebben de hoogste responsgraad (75%). De provincies West- en Oost-Vlaanderen hebben daarentegen de laagste responsgraad (63%). De analyse van de socio-economische en demografische factoren die aan de basis liggen van dit verschil, is belangrijk voor het definiëren van de technieken waarmee we deze ruimtelijke verschillen moeten kunnen uitvlakken.

Tot slot, door na te denken over de belangrijkste door de respondenten aangehaalde motieven tot weigering, zullen we het profiel van de non-respondenten bij benadering kunnen opstellen. (In afnemende volgorde: geen interesse (40%), opgehangen zonder verklaring (25%), te oud/ziek (20%) of geen tijd (10%)).

5. Uit te voeren taken

a) door de onderzoeksploeg

1) Een benadering van de ondervertegenwoordigde bevolkingsgroepen

De berekening van de steekproefrepresentativiteit van de Veiligheidsmonitor moet volgens verschillende criteria gebeuren. Het moet bewijs leveren voor de bias die bestaan overeenkomstig de categorieën leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, beroep... naar gelang van de steekproefverdeling.

Wanneer de afwijkingen tussen de steekproef en de verdeling van de bevolking te groot zijn, is er een analyse nodig om te zien of de impact van de post-stratificatie geen te grote invloed uitoefent op de resultaten (zowel op federaal als op lokaal niveau). Bijvoorbeeld een netto wegingscoëfficiënt groter dan 1.

De Veiligheidsmonitor gebruikt wegingscoëfficiënten om de steekproef te “corrigeren” op basis van de verdeling van de bevolking volgens leeftijd en geslacht. Naar gevolg van de resultaten kunnen misschien andere criteria van post-stratificatie in overweging worden genomen?

2) Het profiel van de categorieën die niet over een vaste telefoonlijn beschikken

Volgens een bevraging van het NIS inzake de huishoudbudgetten wijst de evolutie van het aantal aansluitingen van een vaste telefoonlijn op een duidelijke afname. Parallel hiermee neemt het aantal personen dat over een GSM beschikt duidelijk toe. De impact van een grootschalige telefonische enquête, die uitsluitend gericht is op personen die beschikken over een vaste telefoonlijn, brengt onvermijdelijk een bias met zich mee.

	Abonnement op een vaste telefoonlijn	GSM
Enquête 1995-96	95,6%	
Enquête 1996-97	97,1%	
Enquête 1997-98	93,5%	10,0%
Enquête 1999	87,9%	30,7%
Enquête 2000	84,0%	47,5%
Enquête 2001	85,7%	63,0%

Aansluitingen van een vaste telefoonlijn - Enquête inzake huishoudbudgetten – Huishoudcomfort – NIS

De enquête van het NIS inzake huishoudbudgetten geeft ons eveneens het percentage van de huishoudens dat, in 2001, minstens over één van volgende zaken beschikt:

- Uitsluitend vaste telefoon : 34,1%
- Uitsluitend GSM : 11,4%
- Vaste telefoon en GSM : 51,6%
- Vaste telefoon of GSM : 97,1%

Hieruit blijkt dat 11,4% van de Belgische huishoudens uitsluitend over een GSM beschikt en bijgevolg dus niet bereikbaar is via de klassieke telefonische enquête.

Uitgaande van deze vaststellingen lijkt het nuttig:

- Informatie te verzamelen over de karakteristieken van de huishoudens die beschikken over een vaste telefoonlijn (socio-demografisch profiel)
- Informatie te verzamelen over de karakteristieken van de huishoudens die niet over een vaste telefoonlijn beschikken (socio-demografisch profiel)

We moeten met andere woorden duidelijk de profielverschillen belichten tussen de huishoudens die een vaste lijn hebben en deze die er geen hebben.

Wanneer we van het profiel van de respondenten van de Veiligheidsmonitor kennen, alsook van het profiel van de huishoudens die beschikken over een vaste telefoonlijn en het profiel van de huishoudens die niet over een vaste telefoonlijn beschikken, zijn we in staat de afwijking te meten ten opzichte van de steekproef. In voorkomend geval dienen de betrouwbaarheidsintervallen te worden herberekend op basis van de ondervertegenwoordiging.

3) Alternatieven voor de telefonische enquête

Parallel met het onderzoek naar de invloed van non-responsen op de analyse van de resultaten in de databank van de Veiligheidsmonitor, moet, vanuit de vaststelling dat het aantal huishoudens dat over een vaste telefoonlijn beschikt afneemt, worden nagedacht over alternatieve overdrachtsmethoden.

Momenteel vindt de overdracht van de enquêtes van de Veiligheidsmonitor louter telefonische plaats. Dankzij andere studies hebben we reeds een goed idee gekregen van de bestaande alternatieven. De concrete implementatie ervan is daarentegen nog niet bereikt. Het is daarom noodzakelijk zeer concreet de vraag te stellen of het mogelijk is methodes te combineren. Bijvoorbeeld: vertrekkende van het rijksregister de namen en adressen te verzamelen van de doelgroep en hen vervolgens te bevragen middels om overdrachtsmethodes zoals face-to-face, per post of per GSM, via het internet...

Daarenboven moeten de alternatieven worden getest met het oog op het bewijzen van de responsverschillen die voortkomen uit de verschillende overdrachtsmethoden evenals van de impact ervan op de analyse van de resultaten..

Wat is haalbaar voor een bevraging middels de GSM, wetende dat de gemiddelde tijd voor een telefonische enquête van de Veiligheidsmonitor 26 minuten bedraagt? Welke zijn de bestaande GSM-databanken, dekt dit de bevolking in zijn totaliteit?

4) Responsgraad

De respondenten die niet aan de Veiligheidsmonitor wensen deel te nemen aan het begin van het interview worden toch uitgenodigd deel te nemen aan een korte bevraging van 5 minuten. In 2004 hebben 509 respondenten op die manier deelgenomen aan deze kleine vragenlijst. Het gaat hier natuurlijk niet om de respondenten die categorisch weigeren om aan de enquête deel te nemen.

De karakteristieken van deze respondenten moeten worden vergeleken met deze van de respondenten die de vragenlijst van de Veiligheidsmonitor volledig hebben ingevuld. Bepaalde categorieën kunnen hierdoor aan de analyse ontsnappen. Wanneer het profiel van de non-respondenten significant afwijkt van het profiel van de respondenten, dienen de betrouwbaarheidsintervallen, rekening houdend met deze afwijking, opnieuw te worden berekend.

Ook de geografische verschillen moeten worden geanalyseerd. Deze analyse moet naast de bedenkingen over de belangrijkste, door de respondenten ingeroepen, redenen tot weigering worden gelegd.

b) door de openbare instelling:

1) voorafgaand aan het eigenlijke onderzoek

- o Het ter beschikking stellen van de ruwe data noodzakelijk voor de analyses (de variabelen) met name de gegevens binnen de databank van de Veiligheidsmonitor die betrekking hebben op persoonlijke eigenschappen (leeftijd, geslacht, beroep, diploma, gezinshoofd,...)
- o Het ter beschikking van de fiches van de geweigerde vragenlijsten

2) in de loop van het project

- o Het ter beschikking stellen van andere gegevens die noodzakelijk blijken tijdens het verloop van het project
- o De continue opvolging en evaluatie van het project tijdens het onderzoek
- o De organisatie van verschillende begeleidingscomités: bij aanvang van het onderzoek, tijdens het onderzoek en op het einde van het onderzoek

6. Op te leveren eindproduct

a) Door de onderzoeksploeg

- o Een kwantitatieve analyse van de profielen van de respondenten, de non-respondenten en de personen die niet over een vaste telefoonlijn beschikken.
- o Het opstellen van een rapport met de resultaten van punt 3.
- o (Her-)berekening van de betrouwbaarheidsintervallen wanneer dat nodig blijkt.
- o Een kwantitatieve analyse van de testresultaten overeenkomstig de afname.

b) Voor de openbare instelling

- o Een rapport waarin de verschillende fasen van het onderzoek worden hernomen en geanalyseerd (zie punt 3).
- o Specifiek voor de ondervertegenwoordigde bevolkingsgroepen: een herberekening van de criteria voor post-stratificatie evenals van de betrouwbaarheidsintervallen.
- o Betreffende het profiel van de personen die niet beschikken over een vaste telefoonlijn: een kwantitatieve vergelijking tussen de resultaten van de huidige

Veiligheidsmonitor en de testresultaten overeenkomstig een andere overdracht, alsook een herberekening van de betrouwbaarheidsintervallen.

- o Op het niveau van de alternatieve overdrachtmethoden: analyse van de testresultaten + onderzoeken van de bestaande GSM-databanken.
- o Inzake de responsgraad: kwantitatieve analyse van de vragenlijst die de huidige Veiligheidsmonitor ondersteunt (weigeringen).
- o Ontwikkelde of aangepaste vragenlijsten afhankelijk van de overdrachtwijze.
- o De resultaten en analyses van de testing van de vragenlijsten evenals de resultaten overeenkomstig de andere overdrachtswijze.

7. Valorisatie van het eindproduct

a) Voor de openbare instelling: integratie van het eindproduct in haar eigen werking

Doorheen verschillende stappen zal met de resultaten van het onderzoek rekening worden gehouden:

- o Rekening houden met grotere betrouwbaarheidsintervallen wanneer het verschil tussen de steekproef en de steekproefverdeling (leeftijd, weigering,...) aanzienlijk is.
- o Integratie van de resultaten van de testing van de vragenlijst die werden opgesteld volgens de meest geschikte afnamemethode om het representatieve karakter van de steekproef te verbeteren.

b) Voor het 'publiek': toegangsvoorwaarden en modaliteiten voor wetenschappelijke gebruikers en voor het grote publiek

- o Een diepgaande analyse inzake de bias voortkomend uit de telefonische enquêtes en hun oplossingen dienen doorgegeven te worden aan de publieke organismen die met dezelfde problemen worden geconfronteerd.

8. Timing en planning van uit te voeren onderzoekstaken en raming van het benodigde wetenschappelijke potentieel

a) Timing van activiteiten:

12 maanden

1) Een benadering van de ondervertegenwoordigde bevolkingsgroepen (1,5 maand)

- Representativiteit van de steekproef van de Veiligheidsmonitor overeenkomstig verschillende criteria (de categorieën leeftijd, geslacht, niveau van opleiding, beroep,...): ½ maand
- Indien belangrijke afwijkingen tussen de steekproef en de populatie: post-stratificatie: ½ maand
- Andere criteria van post-stratificatie: ½ maand

2) Het profiel van de categorieën die niet over een vaste telefoonlijn beschikken (3 maanden)

- Voorafgaande studie over de evolutie van het aantal aansluitingen op een vaste telefoonlijn: ½ maand
- Informatie vergaren inzake de karakteristieken van de huishoudens die beschikken over een vaste telefoonlijn (socio-demografisch profiel): ½ maand
- Informatie vergaren inzake de karakteristieken van de huishoudens die niet over een vaste telefoonlijn beschikken (socio-demografisch profiel): ½ maand
- Analyse van de profielverschillen tussen die huishoudens die over een vaste telefoonlijn beschikken en de huishoudens die dat niet doen: ½ maand
- Vergelijking met het profiel van de respondenten van de Veiligheidsmonitor + herberekening van de betrouwbaarheidsintervallen naar gelang van de ondervertegenwoordiging: 1 maand

3) Alternatieven voor de telefonische enquête (4,5 maanden)

- Identificatie en haalbaarheid van de alternatieve afname methode: 1 maand
- Aanpassing van de vragenlijst overeenkomstig de gekozen methode: 1 maand
- Testing van de afname(n) methode(n): 1 maand
- Analyse van de testresultaten (op basis van de variabelen voortkomend uit de ruwe gegevens: statistieken, correlaties,...): impact op de respons en verschillen overeenkomstig de afname: 1,5 maand

4) Responsgraad (2 maanden)

- Identificatie van de karakteristieken van de respondenten die weigeren deel te nemen: ½ maand
- Vergelijking tussen het profiel van de respondenten die deelnamen aan de Veiligheidsmonitor en het profiel van de respondenten die dat weigerden + herberekening van de betrouwbaarheidsintervallen: 1 maand
- Analyse van de geografische verschillen inzake responsgraad (belangrijkste redenen voor weigering): ½ maand

5) Redactie van het eindrapport (1 maand)

- Opstellen van een eindrapport waarin alle bovenvermelde punten worden voorkomen: 1 maand

b) Planning van activiteiten: fasering van taken

1) Voor de onderzoeksploeg

	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Benadering van de ondervertegenwoordigde bevolkingsgroepen in de steekproef												
Profiel van de categorieën die niet over een vaste telefoonlijn beschikken												
Alternatieven voor de telefonische enquête												
Responsgraad												
Redactie van het eindrapport												

2) Voor de openbare instelling

	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Verschaffen van de noodzakelijke gegevens												
Verschaffen van de noodzakelijke gegevens tijdens het onderzoek												
Begeleidingscomités												

9. Bijzondere voorwaarden

a) Suggesties voor de samenstelling van het begeleidingscomité

Begeleidingscomité voor de follow-up van het project: behalve de Directie van de nationale gegevensbank, twee vertegenwoordigen van de lokale politie (1 N en 1 F), aangesteld door de Vaste Commissie van de Lokale Politie ; een lid van de Directie van de werking en coördinatie van de federale politie (CGC) ; een lid van de Dienst Strafrechtelijk Beleid van FOD Justitie ; een afgevaardigde van FOD Wetenschapsbeleid ; een afgevaardigde van de gouverneurs, aan te stellen door de gouverneurs ; een afgevaardigde van FOD Binnenlandse Zaken (Algemene Directie van het veiligheids- en preventiebeleid) ; een directeur-coördinator ; meerdere vertegenwoordigers uit de academische/wetenschappelijke sector ; een afgevaardigde van de Administratie 'Planning en Statistiek' van de Vlaamse Gemeenschap ; een vertegenwoordiger van de Waalse Gemeenschap ; een vertegenwoordiger van het 'Vlaams stedenbeleid' ; een vertegenwoordiger van de Waalse vereniging van steden en gemeenten ; een vertegenwoordiger van het NIS ; Departement PEO Personeel en Organisatie

b) Clausule van vertrouwelijkheid van gegevens (indien van toepassing)

De Veiligheidsmonitor is eigendom van de Staat. Voor elke reproductie of gebruik moet een aanvraag worden ingediend.

c) Aanwezigheid van de onderzoeksploeg in de instelling (indien van toepassing)

Elke week worden contacten vastgelegd tussen de onderzoeksgroep en de openbare instelling (telefonisch of per mail). Doel van dit wekelijks contact is de uitwisseling van informatie en de opvolging van de vorderingen van het onderzoek, alsook het oplossen van de problemen die zich stellen. Daarnaast is ook een maandelijkse vergadering gepland om de verschillende fasen van de voortgang goed te keuren.

d) Andere

nihil